

САРНАВИШТИ МИЛЛАТИ ТОЧИК ДАР РАВАНДИ ИФРОТГАРОЙИИ ДИНӢ РӢӢИ ХАТАРИ ЧИДӢӢ ҚАРОР ДОРАД!

Мардуми форсу тоҷик тайи таърихи тӯлонӣ тавассути таҳочуму истеъмори аҷнабӣ, зулму истибдоди дохилӣ, сахлангории давлатмардону ҳукуматдорон, беҳабарию ноогоҳӣ аз вазъи сиёсӣ иҷтимоӣ ва динию дунявӣ замон, нашнохтани ҳадафу мақсадҳои идеологии бегонагон ва билохира рӯйқард ба чаҳл, хурофот ва таассуб ранҷу азоби зиёд кашида, ҷисман ва рӯҳан хаста шудааст. Албатта, ба шарофати истиклол дар марҳилаи навини таърихӣ мардуми тоҷик масири зиндагиро тағйир дода, рӯ ба таҷаддуди фикрию сиёсӣ ва иҷтимоӣ фарҳангӣ ниҳода истодаанд, вале ҳоло ҳам ҷомеаи тоҷикӣ аз бандубори хурофоту ҷаҳолат ва таассуби даҳшатовар куллан начот наёфта, тадричан раванди ташаннучи таассубпарастӣ ва ҷаҳолатҳои оммавӣ дар Тоҷикистони кунунӣ, мутаассифона, тақвият ёфта, тадовум пайдо карда истодааст. Ҳадаф инчост, ки ҷаҳолат, хурофот ва таассуб ҳамеша ифротгаройиро тавлид карда, василаю абзори муҳими тадовуми беназмию бетартибӣ, бадахлоқию бадандешӣ, кинаю адоват, нафрату бадбинӣ дар ҷомеа гардида, роҳи тараққиёту таҳаввулоту иҷтимоӣ, сиёсӣ, иқтисодӣ, ахлоқӣ, фикрӣ, фарҳангиро ба таври кулӣ барбаста, мардумро дар тангнои фикрию сиёсӣ қарор дода, ҷониби хирадзудою варшикастагӣ равона месозад.

Ифротгарой аз решаи арабии «фарт» ба маъноҳои пешдастӣ ва аз ҳад даргузаштан, ҷира шудан, таҷовуз аз ҳадду андоза, зиёдаравӣ, ифрот ва таҷовуз аз чизе, ҳамчунин дар шакли ифрот ба маъноҳои аз ҳад гузаштан, аз ҳадду андоза таҷовуз қардан, зиёдаравӣ қардан ва умуман, зиёдаравӣ омадааст.

Бояд тазаққур дод, ки экстремизм (ифротгаройӣ) бо бунёдгаройӣ (фундаментализм) ва радикализм (тундгаройӣ) ҳукми бародарӣ дошта, ин ҳар се дар якҷоягӣ маҷмуаи мушкилоти иҷтимоӣ, сиёсӣ, фарҳангӣ, иқтисодӣ ва умуман, моддию маънавию дар маҳдудаи иҷтимоӣ ба вучуд меоранд ва саранҷом боиси ҷангу низоҳҳои бардавоми бемаънӣ, қатлу қуштор, даҳшату ваҳшати мардумӣ мегарданд.

Сарнавишти миллат дар ҳама даври замон ба кайфият ва ҷиғунагии вазъи ҷуғрофӣ, иҷтимоӣ, сиёсӣ, ахлоқӣ, иқтисодӣ, фикрӣ ва фарҳангӣ бастагӣ дорад. Решаю авомили бурузи ифротгаройӣ ва ба истилоҳ экстремизми динӣ-мазҳабӣ, қабл аз ҳама, дар ақибмондагии саросарии иҷтимоӣ зоҳир мегардад. Ҳар қадар иҷтимоӣ мутамоили ҷаҳолату афкори пӯсидаи гузашта бошад, ҳамон қадар хатари ҳама гуна ифроту тафритгарӣ онро таҳдид мекунад. Аз назари коршиносӣ, авомзадагӣ як бемории рикқатбор ва андешақуши иҷтимоӣ аст. Сараввал, бояд беморию аз дарун ҷӯем, чунки дар рӯйи қор омадани ифротгаройиву бунёдгаройии динӣ-мазҳабӣ, беш аз пеш, авомили дарунӣ сахиманд ва онҳо зиёдтар рӯйи хурофоту таассуби динӣ-мазҳабӣ қарор мегарданд.

Бояд гуфт, ки ойини мадрасӣ бартариати улуми илоҳиро бар улуми табиӣ-риёзӣ ва фалсафӣ тасдиқ мекард ва дар натиҷа, сабабгори ақибмондагӣ ва вопасзадагии иҷтимоӣ фикрӣ гардида, барои ба вучуд омадани падидаҳои номатлуби фундаментализм (бунёдгаройӣ), экстремизм (ифротгаройӣ), радикализм (тундгаройӣ), терроризм (даҳшатафканӣ) ва фатализм (тақдирпарастӣ) дар дилҳо иҷтимоӣ (албатта, иҷтимоӣ вопасмонда дар назар аст) ҳамаҷониба мусоидат карда ва мекунад.

Ба таври кулӣ, ҷунбиши бунёдгаройии исломӣ, чи дар шакли пайғирона ва чи дар шакли ғайрифайзолаш дорои се вижагӣ мебошад: 1) фарогиранда; 2) чандмарказӣ; 3) мудовамат. Наҳваи муборизоти динӣ-мазҳабӣ дар ҷаҳони муосири исломӣ бештар рӯйи таассуби динӣ қарор дошт ва маъмулан калимаи «мутаассиб»-ро бо вожаи «мутатарриф» ё ифротӣ баробар талаққӣ кардаанд. Вижагиҳои фарогиранда, чандмарказӣ ва муҳимтар аз ҳама, мудовамати ҷунбишҳои исломии хусусияти ифротгароёнадошта дар тавсеаю густариши низоми ифротӣ дар манотиқи мухталифи даргир дар шаклҳои нав дар шароити феълӣ низ муассиранд. ТЭТ «Ихвон-ул-муслимин», «ал-Қоида», «Ҷабҳат-ун-нусра», «Ансоруллоҳ», «Ҳизби наҳзат», «Турӯҳи 24» ва соири созмонҳои сиёсии исломӣ дар шароити имрӯзӣ тавлидгари асосии низомҳои ифротӣ-экстремистӣ дар манотиқи Шарқи мусулмонианд. Созмонҳои мазкур на танҳо боиси ташаннучи вазъ дар Ховари Миёна ва Осиёи Марказӣ мегарданд, балки вазъи куллии ҷаҳонро мағшуш месозанд. Ин аст, ки ҷомеаи мутамаддини

чаҳонӣ бо ин гурӯҳу созмонҳои махсус мубориза мебаранд ва дар ҳар минтақаи рӯшан садо алайҳи ифротгароён баланд аст. Аммо ҳадамоти махсуси ғарбӣ, ки дар хидмати қудратҳои чаҳонӣ қарор доранд, таври ниҳонӣ муассис, маблағгузор ва тавсеадиҳандаи чунин созмонҳо маҳсуб шуда, танҳо дар лафзу шиор алайҳи онҳо мубориза мебаранд.

Вазъи муосири сиёсӣ динӣ тақозо мекунад: агар дар низоми сиёсии чаҳони имрӯз заиф бошем, ногузир ба вартаи сиёсатҳои ҳашини динӣ-мазҳабӣ, ки ҳамагӣ дар хурофот ғутидаанд, меафтем ва оқибати он хеле марғбор аст, чаро ки бозии эҳсосоти мазҳабӣ ҳеҷ гоҳ поён намеёбад ва риштаи мудовимати он дар дасти абарқутратҳо буда, ҷомеаҳои аз назари маърифатӣ ва оғаҳӣ заифро ҳамеша дар ҳоли ҷангу низоъ қарор медиҳад, то роҳи ҳадафмандии миллӣ ва фарҳангиро дарнаёбанд ва абадуддахр бастаю банди хурофоту таассуби динӣ-мазҳабӣ бимонанд.

Дар воқеъ, сарнавишти миллати мо дар раванди ифротгароӣ динӣ рӯйи хатари ҷиддӣ қарор дошта, он дар ҳоли ҳозир ва минбаъд давлати Тоҷикистон ва ҷомеаи тоҷикиро ба мушкилоти азим мувҷеҳ месозад. Хатар, пеш аз ҳама, инҷост, ки пояҳои ниҳодҳои иҷтимоӣ, сиёсӣ, фикрӣ, маърифатӣ ва фарҳангии мо аз назари сатҳи оғаҳӣ ва бинишмандӣ хеле заиф ба назар мерасанд ва ин ақшор байни худ дар таноқузи оғоҳона ва нооғоҳона қарор гирифта, ҳанӯз ба сатҳи иттиҳоди миллӣ ва тафохуми фарҳангӣ нарасидаанд. Ин аст, ки бояд решаҳои мушкилро дар зиндагӣ ва зехни ҳеш ҷустуҷӯ намоем, онҳоро бозшиносӣ кунем ва баъдан дар пайи дармонашон гом бардорем.

Ҷомеашиносон муътақиданд, ки мо зоидаи фарҳангамон ҳастем, бинобар ин, нақш ва аҳамияти фарҳанг дар шаклгирии диду назари умумии ҷомеа калидӣ аст. Бо тавачҷуҳ ба ин, шинохти фарҳанги бумӣ, котиҳои фикрию маданӣ, камбуду навоқиси равонию ахлоқӣ, омӯзишу арзёбии илмӣ ва мантиқии равандҳои муосири сиёсӣ ва геополитикӣ ва билохира ояндабинии миллӣ имкон фароҳам меоварад, ки сатҳи хатарҳои минтақавӣ ва глобалӣ коҳиш ёбад ва миллат дар масири дурусти сиёсӣ, иҷтимоӣ, мафкуравӣ ва фарҳангӣ ҳаракат кунад. Дар зимн, ҷомеаи мо, бо он ки дар садаи муқоламаи инсонӣ кайҳон қарор дорад, мутаассифона, суннатӣ, ақибмонда ва вопаасгарост.

Бо тавачҷуҳ ба ин, ниҳодҳои маърифатӣ, иҷтимоӣ, сиёсӣ, фикрӣ ва фарҳангиро зарур аст, ки барои ҷилавгирӣ аз ташаннуҷи хурофоти динӣ-мазҳабӣ (ки аз рӯйи таҷриботи таърихӣ, одатан дар шакли ифротӣ тафритӣ буруз мекунад) бо ҳам даст диҳанд ва ба ин восита дар ҳамбастагии миллӣ ва мубориза алайҳи бунёдгароӣ, тундгароӣ ва экстремизми динӣ-мазҳабӣ саҳми арзанда бигиранд.

<https://www.facebook.com/share/p/18cPtEN6LR/>